

Beperken

Tegen

Het is een fraai subplot in de film Madagascar (uit 2005 alweer). De pinguïns uit de dierentuin van New York hebben [eindelijk](#) Antarctica bereikt. Terwijl de wind ze om de veren giert, staren ze in het grote, witte niets en na een seconde of tien vol ingehouden spanning zegt er een: “Well, this sucks.” Het valt dus erg tegen en het is de kijker onmiddellijk duidelijk dat het, bij gebrek aan welke landschappelijke contour dan ook, geen zin heeft om op onderzoek uit te gaan: hun verhoopte Walhalla ziet er in elke windrichting hetzelfde uit.

Landschap

Zulke grenzeloosheid leidt tot verlamming en mede daarom willen partijen die moeten samenwerken een “stip op de horizon zetten”, een “vuurtoren plaatsen” en in het algemeen snel doelen bepalen die zij met hun samenwerking willen bereiken. We hebben dat de laatste tijd vaak bij de hand, in werk voor organisaties die willen of moeten samenwerken om marktkansen te verzilveren, procedures strak te trekken of in gefuseerde staat het gemeenschapsgeld beter te besteden. Zo’n stip, vuurtoren of doel is als een contour in het onverkende en onbekende landschap dat samenwerking heet. En daar kun je naar toe lopen.

Grenspaal

Nauwelijks op weg blijken er echter wel degelijk allerlei grenspalen te staan van culturele, politieke, bestuurlijke, economische en/of juridische aard, die haast letterlijk de samenwerking beperken. Je kunt er met een grote boog omheen, maar vroeger of later in de samenwerking loop je er toch lelijk tegenaan. Dan dreigen veranderplannen te verzanden in “Maar zo doen wij dat hier”, voornemens te stranden in “Dat is niet mijn verantwoordelijkheid” en business cases in “Jij komt je contractuele verplichtingen niet na.”

Die grenspalen zijn dus veelal opgebouwd uit standpunten van partijen en die zijn daar doorgaans moeilijk van af te trekken. Standpunten zijn immers duur: het kost veel tijd en energie om ze te formuleren en gezichtsverlies en ruzie met de achterban om ze te verlaten. Gelukkig zijn standpunten te ontbinden in factoren: welke belangen en behoeften zijn ermee gemoeid, en onder welke randvoorwaarden is het denkbaar dat partijen een beetje opschuiven?

Helder

Maar partijen zijn daar niet zomaar toe bereid. Een standpunt ontbinden in factoren is als een grenspaal weghalen – dat brengt in potentie grenzeloosheid en dus onzekerheid, instabiliteit en onoverzichtelijkheid mee. Een procesmanager kan partijen dan helpen een balans te vinden tussen grenzeloosheid en beperking door heldere spelregels en werkprocedures af te spreken. Daarmee voorzie je tenminste de samenwerking van grenzen, al blijft de uitkomst daarvan ongewis.

Portretten

Wie op een andere manier wil zien en ervaren hoe dat werkt, zou eens een bezoek kunnen brengen aan de tentoonstelling [Faces](#): Europese portretfotografie sinds 1990 in het Nederlands Fotomuseum. Je ziet er portretten in allerlei soorten, maten en invalshoeken – documentair, sociaal-kritisch, registrerend, becommentariërend, ... Centraal in tentoonstelling en catalogus staan drie levensgrote portretten door Thomas Ruff. Hij fotografeerde zijn modellen “zonder gezichtsuitdrukking en met een egale, ondramatische belichting tegen een neutrale achtergrond. Hij had totale controle over het resultaat en presenteerde de foto’s strak in het gelid”, aldus een begeleidende tekst.

Fraai

Het is een fraaie, paradoxale actie. Door zijn wijze van fotograferen van duidelijke grenzen te voorzien, bevrijdt hij de portretten van beperkende interpretaties en betekenissen. Daardoor kunnen we ons als toeschouwers er naar hartenlust aan overgeven om wat we zien weer met betekenissen en interpretaties te bekleden.

(130715)